

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Bednarek

SSN Anna Dziergawka

w sprawie **S.P.**,

skazanego z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2026 r. w Izbie Karnej,

na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),

kasacji wniesionej na korzyść skazanego przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 31 stycznia 2023 r., sygn. akt XI Ka 1271/22

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Puławach

z dnia 23 maja 2022 r., sygn. akt II K 554/21

**1. uchyla zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok
Sądu Rejonowego w Puławach z dnia 23 maja 2022 r., sygn. akt II
K 554/21 i na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 8
k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umarza postępowanie;**

**2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża
Skarb Państwa.**

Małgorzata Bednarek

Antoni Bojańczyk

Anna Dziergawka

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 maja 2022 r., sygn. akt II K 554/21 Sąd Rejonowy w Puławach uznał S.P. za winnego tego, że w okresie od 10 lutego 2020 r. do 6 kwietnia 2021 r. w P., woj. [...], uchylał się od ciążącego na nim, określonego co do wysokości z mocy wyroku Sądu Rejonowego w Lipsku III Wydział Rodzinny i Nieletnich o sygn. akt III RC 79/18 z dnia 27 grudnia 2018 r., obowiązku alimentacyjnego na rzecz małoletnich dzieci L.P., J.P., J.P., reprezentowanych przez przedstawiciela ustawowego K.A. J.P., przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości w płatności świadczeń alimentacyjnych przekroczyła równowartość trzech świadczeń okresowych, przez co naraził ich na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, a przypisanego mu czynu dopuścił się w ciągu 5 lat od odbycia kary łącznej 9 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w Lipsku z dnia 18 października 2019 r. w sprawie o sygn. akt II K 184/19, obejmującej karę 6 miesięcy pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne z art. 207 § 1 k.k., tj. czynu z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., i za to na mocy art. 209 § 1a k.k. skazał go na karę roku i 4 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania w tym czasie nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym (*pkt I*). Ponadto zobowiązał oskarżonego do wykonywania w okresie orzeczonej kary ograniczenia wolności ciążącego na nim obowiązku łżenia na utrzymanie dzieci L.P., J.P. i J. P. (art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k.) (*pkt II*), a także rozstrzygnął w przedmiocie kosztów sądowych (*pkt III i IV*) (*k. 97 akt sprawy II K 554/21*).

Na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego, Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 31 stycznia 2023 r., sygn. akt XI Ka 1271/22 zaskarżony wyrok utrzymał w mocy (*k. 136 akt sprawy II K 554/21*).

Od powyższego wyroku kasację na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył go w całości i zarzucił rażące i stanowiące bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia, określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., naruszenie przepisu prawa procesowego, a mianowicie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na wydaniu przez Sąd Okręgowy w Lublinie w dniu 31 stycznia 2023 r. wyroku, mocą

którego utrzymano w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Puławach z dnia 23 maja 2022 r. o sygn. akt II K 554/21, skazujący S.P. za czyn z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony w okresie od 10 lutego 2020 r. do 6 kwietnia 2021 r., podczas gdy za tożsamy występki, popełniony na szkodę tych samych małoletnich pokrzywdzonych, zawierający się w granicach od 10 lutego 2020 r. do 9 marca 2022 r., oskarżony został skazany wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Puławach z dnia 30 grudnia 2022 r. o sygn. akt II K 359/22, który uprawomocnił się przed wydaniem orzeczenia przez Sąd *ad quem*, bo w dniu 28 stycznia 2023 r.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, stąd uzasadnione było jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu w trybie przewidzianym w przepisie art. 535 § 5 k.p.k.

Należy zgodzić się ze skarżącym, że zaskarżony wyrok zapadł z rażącym naruszeniem przepisów postępowania wskazanych w *petitum* kasacji, zaś naruszenie to miało istotny wpływ na treść orzeczenia objętego nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia.

Słusznie w kasacji jej autor wskazuje na ustalenie, iż Sąd Rejonowy w Puławach wyrokiem nakazowym z dnia 30 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 359/22, uznał S.P. za winnego tego, że w okresie od 10 lutego 2020 r. do 9 marca 2022 r. w P., woj. [...], uchylał się od obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego w Lipsku III Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 27 grudnia 2018 r. w sprawie o sygn. akt III RC 79/18, poprzez nielożenie na utrzymanie swoich dzieci J.P., J.P. i L.P., reprezentowanych przez przedstawiciela ustawowego - matkę K.P., powodując zaległość w uiszczaniu świadczeń alimentacyjnych przekraczającą równowartość trzech świadczeń okresowych, przez co naraził uprawnionych na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu pięciu lat od odbycia kary 9 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwa podobne z art. 207 § 1 k.k., tj. czynu z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za

co na mocy art. 209 § 1a k.k. skazał go na karę roku i 5 (pięciu) miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania w tym czasie nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym (*pkt 1*). Ponadto zobowiązał oskarżonego do wykonywania w okresie orzeczonej kary ograniczenia wolności ciążącego na nim obowiązku łóżenia na utrzymanie dzieci J.P., J.P. i L.P. (art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k.) (*pkt 2*), a także rozstrzygnął w przedmiocie kosztów sądowych (*pkt 3*) (*k. 71 akt sprawy II K 359/22*). Wyrok ten - wobec niezaskarżenia go sprzeciwem przez strony postępowania - uprawomocnił się w dniu 28 stycznia 2023 r. (*k. 77 akt sprawy II K 359/22*), nie zaś jak wskazano w zarządzeniu wykonania wyroku, tj. 1 lutego 2023 r. (*k. 78 akt sprawy II K 359/22*).

Zestawienie ww. wyroku z wyrokiem Sądu Rejonowego w Puławach z dnia 23 maja 2022 r., sygn. akt II K 554/21 pozwala na konkluzję, iż miejsce, sposób działania skazanego, osoby małoletnich pokrzywdzonych oraz przedmiot zamachu obu czynów zabronionych zakwalifikowanych z art. 209 § 1a k.k. są tożsame z innym czynem, za który S.P. został już wcześniej skazany. Na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 31 stycznia 2023 r., sygn. akt XI Ka 1271/22 S.P. został ponownie skazany za tożsamy czyn bowiem jego przedział czasowy zawierający się w granicach od 10 lutego 2020 r. do 6 kwietnia 2021 r. został już w całości objęty wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Puławach z dnia 30 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 359/22, mocą którego S.P. został nadto skazany za niealimentację przypadającą „dodatkowo” do dnia 9 marca 2022 r. W tej sytuacji, orzeczenie Sądu Okręgowego w Lublinie, jako prawomocnie kończące w dniu 31 stycznia 2023 r. postępowanie w sprawie Sądu Rejonowego w Puławach o sygn. akt II K 554/21 - czyli później chronologicznie w zestawieniu z postępowaniem karnym Sądu Rejonowego w Puławach o sygn. akt II K 359/22, które uprawomocniło się wcześniej, bo w dniu 28 stycznia 2023 r. - dotknięte jest bezwzględną przyczyną odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. Bez wątplenia w konsekwencji uchybienia dyspozycji art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., zaistniałego w ramach postępowania odwoławczego (art. 433 § 1 k.p.k.), doszło do wydania dwóch odrębnych rozstrzygnięć co do tego samego inkryminowanego zachowania, tego samego oskarżonego, pokrzywdzonych i w efekcie powyższego w obrocie prawnym aktualnie

funkcjonują dwa wyroki skazujące S.P. za przestępstwo niealimentacji, popełnione przez niego w okresie od 10 lutego 2020 r. do 6 kwietnia 2021 r.

Nie powinno się przy tym czynić Sądowi *ad quem* zarzutu braku weryfikacji okoliczności przedmiotowej sprawy - niezależnie od zarzutu podniesionego w apelacji obrońcy oskarżonego - czy zaniechania poczynienia prawidłowych ustaleń w przedmiocie sytuacji prawnej oskarżonego, ukształtowanej wszystkimi wydanymi wobec niego wyrokami i w konsekwencji niedostrzeżenia bezwzględnej przesłanki odwoławczej w postaci prawomocnego zakończenia innego postępowania, gdy zauważy się, że w dacie wyrokowania przez Sąd Rejonowy w Puławach w sprawie o sygn. akt II K 554/21, tj. 23 maja 2022 r., postępowanie karne w sprawie o sygn. akt II K 359/22 nie było jeszcze zakończone. Z akt sprawy o sygn. akt II K 359/22 wynika, że sprawa ta rozpoczęła się przed Sądem Rejonowym w Puławach zaledwie kilka dni wcześniej bowiem akt oskarżenia wpłynął do Sądu w dniu 16 maja 2022 r. (*k. 48 akt sprawy o sygn. II K 359/22*). Sąd Okręgowy w Lublinie orzekając w dniu 31 stycznia 2023 r. dysponował też aktualnymi na dzień 6 grudnia 2022 r. danymi z Krajowego Rejestru Karnego (*k. 123-130 akt sprawy o sygn. II K 554/21*), jednak wyrok nakazowy o sygn. akt II K 359/22 został wydany dopiero w dniu 30 grudnia 2022 r., a uprawomocnił się zaledwie trzy dni przed datą wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia prawomocnie kończącego postępowanie w sprawie o sygn. akt II K 554/21. Niewątpliwie postępowanie w sprawie o sygn. II K 359/22 pierwotnie było obarczone uchybieniem z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., tj. bezwzględnym zakazem równoległego prowadzenia postępowań karnych dotyczących tego samego przedmiotowo procesu, jednak od dnia 28 stycznia 2023 r. - jak słusznie zauważa skarżący - w postępowaniu w sprawie o sygn. akt II K 554/21 zaczęła funkcjonować negatywna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*), która zniosła wcześniej zaistniałą względną przesłankę odwoławczą *lis pendens*, wynikającą z uprzedniej zawisłości sprawy o sygn. akt II K 554/21.

Jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy w swoich judykatach, negatywna przesłanka *lis pendens* stanowiąca względny powód odwoławczy, formułuje zakaz równoległego prowadzenia postępowań karnych dotyczących tego samego przedmiotu procesu, w stosunku do tej samej osoby, podyktowany względami ekonomiki procesowej. Jednak zakaz ten ustaje z chwilą, gdy w jednym z tych

postępowania zapadnie prawomocny wyrok kończący postępowanie w sprawie. Wówczas zaczyna funkcjonować negatywna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*), która rodzi zakaz *ne bis in idem*, czyli zakaz zarówno ponownego wszczęcia, jak i kontynuowania postępowania o ten sam czyn tej samej osoby, co do którego zapadło prawomocne orzeczenie. Przesłankę *res iudicata*, zaliczaną do tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych (art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.) tworzą zawsze prawomocne orzeczenia merytoryczne, a także formalne, o ile oparte są na ujemnej przesłance bezwzględnej. Ma to na celu zapewnienie stabilności prawa i orzeczeń organów procesowych w postępowaniu karnym, a także służy realizacji wspomnianej zasady *ne bis in idem*, stanowiącej gwarancję, że nikt nie będzie pociągany więcej niż raz do odpowiedzialności karnej za ten samy czyn zabroniony pod groźbą kary (zob. postanowienie SN z dnia 25 września 2015 r., III KK 111/15, LEX nr 1918820; postanowienie SN z dnia 6 listopada 2014 r., sygn. akt III KK 169/14, Lex nr 1565774; wyrok SN z dnia 12 lutego 2014 r., sygn. akt V KK 407/13, Lex nr 1439399).

W przypadku przestępstw niealimentacji sformułowana w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. przeszkoda procesowa może zachodzić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, są identyczne i pokrywają się ze sobą lub gdy okres określony w sprawie rozpoznawanej jako następna został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej, czyli tak jak ma to miejsce w przedmiotowej sprawie (por. np. wyroki SN: z dnia 23 lutego 2021 r., IV KK 186/20, LEX nr 3174817; z dnia 9 sierpnia 2017 r., sygn. akt II KK 222/17, KZS 2017/11/11, Prok.i Pr.-wkł. 2017/10/4, LEX nr 2337346).

Mając na uwadze podniesione powyżej okoliczności, należało uwzględnić kasację Prokuratora Generalnego jako oczywiście zasadną, uchylić zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Puławach z dnia 23 maja 2022 r., sygn. akt II K 554/21 i na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umorzyć postępowanie w tej sprawie. O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. i art. 638 k.p.k.

Rozpoznanie oraz uwzględnienie kasacji w całości w kierunku postulowanym przez Prokuratora Generalnego krótko po jej wpłynięciu do Sądu Najwyższego czyniło bezprzedmiotowym wypowiedanie się co do wniosku skazanego (*k. 50 akt SN*) o wstrzymanie wykonania zaskarżonego nią orzeczenia.

Małgorzata Bednarek Antoni Bojańczyk Anna Dziergawka

[WB]

[r.g.]